

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

mgr ANNY MIKOŁAJCZYK-NIEWIEDZIAŁ

Recenzent:

Wrocław, dnia 19.10.2018 r.

dr hab. Izabela Jeżowska, prof. AST

(Akademia Sztuk Teatralnych im. St. Wyspiańskiego
w Krakowie, Filia we Wrocławiu)

Dziedzina: sztuki muzyczne

Dyscyplina: wokalistyka

Zleceniodawca opinii

Rada Wydziału Wokalno-Aktorskiego Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie, pismo z dnia 25 listopada 2014 roku.

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Wokalno-Aktorskiego Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie z dnia 25 listopada 2014 roku w sprawie:

- wszczęcia postępowania o nadanie stopnia doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej *wokalistyka* mgr Annie Mikołajczyk-Niewiedział,

oraz

Uchwały Rady Wydziału Wokalno-Aktorskiego Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina w Warszawie z dnia 25 listopada 2014 roku w sprawie:

- wyznaczenia recenzenta w osobie dr hab. Izabeli Jeżowskiej.

Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rady Wydziału pisma sygnowanego datą 10.06.2018 roku, przypominającego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta pracy doktorskiej **Pani mgr Anny Mikołajczyk-Niewiedział pt. „Inspiracja geniuszem Marii Skłodowskiej-Curie jako podstawa dzieła operowego Elżbiety Sikory *Madame Curie*”** została dołączona ww. praca doktorska wraz z opisem, napisanym pod opieką naukową prof. Małgorzaty Marczewskiej oraz dokumentacja osiągnięć artystycznych i pedagogicznych Doktorantki.

Podstawowe dane o kandydatce

Mgr Anna Mikołajczyk-Niewiedział urodziła się 29 stycznia 1972 roku w Lidzbarku Warmińskim. Ukończyła w 1991 roku Szkołę Muzyczną II stopnia w Olsztynie, w klasie śpiewu pani Teresy Demuth-Keiser. Jest absolwentką Wydziału Wokalno-Aktorskiego, kierunku wokalistyka Akademii Muzycznej im. Fr. Chopina w Warszawie (dyplom z wynikiem bardzo dobrym z dnia 27 czerwca 1996 roku) w klasie prof. Małgorzaty Marczewskiej.

Przebieg pracy zawodowej

a) działalność artystyczna

Charakter działalności artystycznej pani Anny Mikołajczyk-Niewiedział jest dość rozległy - z racji faktu, że zaraz po zakończeniu studiów rozpoczęła bogatą działalność koncertową, koncentrując się głównie na muzyce kameralnej i oratoryjno-kantatowej. Znaczącą część repertuaru zajmowała początkowo muzyka dawna.

Następnie, 10 lat po zakończeniu edukacji, Doktorantka nawiązała współpracę z Warszawską Operą Kameralną, a tym samym - zaczęła bardziej intensywną działalność na scenie operowej. Na etacie solistki WOK jest od 2007 roku, zaś od 2008 roku regularnie współpracuje z Operą Bałtycką w Gdańsku.

Ważniejsze partie operowe to:

- Micaëla w operze „Carmen” G. Bizeta
- Tatiana w „Eugeniuszu Onieginie” P. Czajkowskiego
- Galatea w operze „Acis i Galatea” G.Fr. Haendla
- Dydona oraz Belina w operze „Dydona i Eneasz” H. Purcella
- Donna Anna w „Don Giovannim” W.A. Mozarta
- Hrabina w „Weselu Figara” W.A. Mozarta
- Elisa w operze „Il Re Pastore” W.A. Mozarta
- Sifare w operze „Mitridate, Re di Ponto” W.A. Mozarta
- Pamina w „Czarodziejskim flecie” W.A. Mozarta
- Rozamunda w operze „Ubu Rex” K. Pendereckiego
- Maria w operze „Madame Curie” E. Sikory
- Anna w operze „The Rake’s Progress” I. Strawieńskiego

Wykaz koncertów i występów Anny Mikołajczyk-Niewiedział jest imponujący, od 1995 do momentu złożenia dokumentów w 2014 roku liczy 466 pozycji. Wśród polskich miast należy wymienić Warszawę, Wrocław, Poznań, Lublin, Białystok, Częstochowę, Sandomierz, Łódź, Jarosław, Gdańsk, Gdynię, Elbląg, Szczecin, Nowy Sącz, Izabelin, Skierniewice, Kraków, Radziejowice, Kielce, Olsztyn, Płock, Bydgoszcz, Świeradów-Zdrój, Radom, Toruń, Zieloną Górę, Wałbrzych, Radziejowice, Pszczynę, Oporów, Stary Sącz, Kazimierz nad Wisłą, Świdnicę, Katowice, Ożarów, Kościan, Opole, Stawisko, Gołuchów, Ostrów Wielkopolski, Mielec, Cieszyn, Nałęczów, Sulejów, Powsin, Liw, Przasnysz, Legnicę, Jawor, Krasne, Lidzbark Warmiński, Nieborów, Konin, Litomyśl, Gostyń, Gorzów Wielkopolski, Jelenią Górę oraz Wilanów, a z zagranicznych - Londyn, Paryż, Herne, Oldenburg, Utrecht, Bratysławę, Budapeszt, Brno, Pragę, Lwów, Berlin, Bernau, Vantaa, Weissenfels, Poederrijen, Maastricht, Muiden, Ecommoy, Nantes, Avignon, Zlin, Znojmo, Havirov-Bludovice, Ostravę, Trebic, Rimini, Tunis, Krasne, Hustopece, Suceavę, Pontoise, Bruksele, Frydek-Mistek, Moravsky Krumlov, Zagrzeb, Trebič oraz Tianjin (Chiny).

Imponujący jest również wykaz nagrań dokonanych przez Artystkę jako solistkę i jako członkinię zespołów: „Bogurodzica”, „Kolędy Staropolskie”, „Ave Mater o Maria”, „Alessandro Scarlatti”, „Wzajemne wpływy”, „Marcin Mielczewski”, „Claudio Monteverdi”, „Bogurodzica”, „Arvo Pärt”, „Heinrich Schütz”, „Kod, Symfonia Ogrodów, cz.I”, „Johann David Holland - AGATKA”, „Laboratorium Muzyki Współczesnej 2004”, „Muzyka polskiego kina”, „Muzyka polskiego Średniowiecza”, „Baird, Łukaszewski, Błażewicz, Borkowski”, „Jeleniogórska Muzyka Dawna, vol. 11”, „Jeleniogórska Muzyka Dawna, vol. 12”, „Jeleniogórska Muzyka Dawna, vol. 13”, „Szymanowski, pieśni ops.31&49”, „Paweł Łukaszewski - muzyka kameralna”, „O cudownych uzdrowieniach...”, „Aleksander Kulikowski”, „Paweł Łukaszewski - sacred music”, „Musica Sacromontana - Józef Zeidler”, „Benedykt Konowalski - Trzy formy”, „Paweł Łukaszewski - Musica Sacra 1”, „Musica Sacromontana - Józef Zeidler, Piotr Niestrawski”, „Franz Joseph Haydn - Msza B-dur Terecjańska”, a zwieńczeniem tej długiej listy jest nagranie opery Elżbiety Sikory - „Madame Curie”.

Mgr Anna Mikołajczyk-Niewiedział jest laureatką licznych nagród za dokonania artystyczne: już w 2001 roku otrzymała nagrodę im. Zofii Rayzacherowej „Dla największej indywidualności artystycznej w dziedzinie muzyki dawnej” na XI Festiwalu Muzyki Dawnej na Zamku Królewskim w Warszawie.

W 2006 roku została członkiem Akademii Fonograficznej, przyznającej nagrody muzyczne FRYDERYK.

W 2008 roku za płytę z pieśniami Karola Szymanowskiego „Rymy dziecięce i Pieśni księżniczki z baśni” dostała podwójną nagrodę Akademii Fonograficznej Fryderyk 2008 w kategoriach: Recital wokalny, opera, operetka, balet oraz Fonograficzny debiut roku.

Za rolę, będącą motywem przewodnim niniejszego przewodu doktorskiego - Marię w „Madame Curie” Elżbiety Sikory, śpiewaczka została nagrodzona w plebiscycie „Gazety Wyborczej Trójmiasto” Sztormy 2011 (kompozytorka również otrzymała nagrodę).

Za tę samą rolę A. Mikołajczyk dostała nagrodę teatralną Prezydenta Miasta Gdańska w 2012 roku, natomiast rok później DVD „Madame Curie”, wydane przez firmę DUX, zostało uhonorowane nagrodą Orphée du Prestige Lyrique de l'Europe de l'Academie du Disque Lyrique.

Doktorantka nie wykazała udziału w kursach, warsztatach i seminariach wokalnych jako uczestniczka, jednakże można uznać, że praktyczną i na najwyższym poziomie szkołę śpiewu przeszła, współpracując z wybitnymi przedstawicielami nurtu muzyki dawnej - m.in. Janem Tomaszem Adamusem, Markiem Coudle, Tadeuszem Czechakiem, Markiem Toporowskim, Jackiem Urbaniakiem, Jerzym Żakiem, oraz zespołami - Arte dei Suonatori, Bornus Consort, Concerto Polacco, Dolnośląska Orkiestra Barokowa, Il Tempo, Kleine Kammer-Musique, Musicae Antiquae Collegium Varsoviense, Harmonia Sacra, Kapela Jasnogórska, Musica Florea i Collegium Marianum z Czech, Musica Aeterna i Solamente Naturali ze Słowacji, Capella Augustana z Włoch. Wielokrotnie występowała również z orkiestrami: Filharmonii Narodowej, Polskiej Filharmonii Bałtyckiej, Filharmonii Białostockiej, Filharmonii Poznańskiej, Filharmonii Świętokrzyskiej, Concerto Avenna, Capella Bydgosiensis. Jeśli chodzi o nurt muzyki współczesnej - wielu kompozytorów powierzyło artystce wykonanie, często prawykonanie, swoich utworów, wśród nich Benedykt Konowski i Paweł Łukaszewski.

Brała udział w takich festiwalach muzycznych, jak: „Warszawska Jesień”, „Wratislavia cantans”, „Gaude Mater”, „Laboratorium Muzyki Współczesnej”, Festiwal Polskiego Radia, Letni Festiwal Pieśni Kompozytorów Polskich, Festiwal Muzyki Dawnej na Zamku Królewskim w Warszawie, Sagra Musicale Malestiana w Rimini (Włochy), Praska Wiosna (Czechy), Dni Starej Hudby w Bratysławie (Słowacja), Oude Muziek w Utrechcie (Holandia), Vantaan Barokki w Helsinkach (Finlandia), Creations Baroques Atlantique (Francja), Tage alter Musik in Herne (Niemcy).

Występowała pod batutą takich dyrygentów, jak Mirosław Jacek Błaszczyk, Piotr Borkowski, Bohdan Jarmołowicz, Szymon Kawalla, Kazimierz Kord, Paweł Kotla, Jerzy Maksymiuk, Marcin Nałęcz-Niesiołowski, Paweł Przytocki, Wojciech Rajski, Marcin Sompoliński, Stefan Stuligrosz, Tadeusz Wicherek, Krzysztof Słowiński, Paul Goodwin, Kai Bumann, Zsolt Nagy, Charles Olivieri-Munroe, Marek Štrýncl, Roman Valek.

b) działalność naukowo-dydaktyczna, pedagogiczna i organizacyjna

Działalność pedagogiczna i organizacyjna nie podlega ocenie, jednak stanowi pozytywne uzupełnienie sylwetki Kandydatki.

Jej droga zawodowa jako pedagoga początkowo koncentrowała się na kursach, warsztatach i letnich szkołach muzyki dawnej. I tak - w latach 1996-2001 prowadziła Letnią Szkołę Muzyki Dawnej w Sandomierzu, następnie w latach 2002-2003 - w Starym Sączu, w latach 2003-2007 była wykładowcą na Kursie Muzyki Dawnej w Rajnochovicach w Czechach, lata 2005-2014 to prowadzenie zajęć w ramach Międzynarodowej Letniej Szkoły Muzyki Dawnej w Lidzbarku Warmińskim, rok 2008 - Kurs Muzyki Dawnej w Kelcu w Czechach, zaś w roku 2011 i 2013 Kandydatka brała udział w Forum Muzyki Dawnej na UMFC.

Od kilku lat Doktorantka współpracuje z Wydziałem Wokalno-Aktorskim UMFC w charakterze asystenta przedmiotu „śpiew solowy”.

Wszystkie powyższe fakty, zebrane na podstawie dokonań pani Anny Mikołajczyk-Niewiedział (zawartych i szczegółowo opisanych w dokumentacji działalności i dysertacji), pozwalają stwierdzić, że Doktorantka jest wszechstronnie uzdolnioną artystką, która ma ogromny wkład w aktywne propagowanie poprawnego śpiewu.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska mgr Anny Mikołajczyk-Niewiedział pt. „**Inspiracja geniuszem Marii Skłodowskiej-Curie jako podstawa dzieła operowego Elżbiety Sikory *Madame Curie***” składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym (płyta CD) oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Dzieło artystyczne

Dzieło artystyczne stanowi nagranie opery *Madame Curie* Elżbiety Sikory na nośnikach CD, część 1 (sceny 1 - 11) oraz CD część 2 (sceny 12- 30).

Wykonawcy:

Maria Skłodowska-Curie - Anna Mikołajczyk

Pierre Curie - Paweł Skałuba

Paul Langevin - Tomasz Rak

Einstein - Leszek Skrla

Loïe Fuller - Joanna Wesołowska

Ewa - Anna Michalak

Irena - Karolina Sołomin

Missy Maloney - Monika Fedyk-Klimaszewska

Gustave Téry - Bartłomiej Misiuda

Henri Perrin - Paweł Konik

Paul Painleve - Daniel Borowski

Wiceprezydent - Jan Szenk

Chór i Orkiestra Opery Bałtyckiej w Gdańsku

kierownictwo muzyczne - Wojciech Michniewski

Nagranie zrealizowano w 2014 roku w Operze Bałtyckiej w Gdańsku.

Zawsze w przypadku oceniania dzieła artystycznego, będącego całością widowiska operowego, zarejestrowanego na nośniku CD, pozostaje pewien niedosyt w postaci braku wizji, dlatego z wielką przyjemnością uzupełniłam odsłuchanie dzieła zobaczeniem spektaklu w wersji DVD (wydanej przez wytwórnię DUX - sygnatura 9884). Ale i bez wizji należy stwierdzić, że kreacja Anny Mikołajczyk-Niewiedział jest czymś wyjątkowym. Artystka

wokalnie jest perfekcyjna (rola jest jej pierwszą partią operową współczesną), maluje głosem o całej palecie barw i ich odcieni. Prowadzi głos pewnie i konsekwentnie, ma niesamowite wyczucie niuansów interpretacyjnych. Doktorantka dysponuje głosem o bardzo interesującej, ciepłej barwie, dźwięcznym, nośnym, swobodnie przebijającym się przez gęstą fakturę orkiestry, z dużą dozą blasku, głosem o sporym wolumenie i rozległej skali, wyrównanej na całej długości. Tessitura partii to dźwięki od *ais* do *d3*. Partia napisana jest na sopran dramatyczny, i tak właśnie brzmi głos Śpiewaczki.

Prawdziwe, plastyczne, niekoloryzowane i bardzo dobitne aktorstwo dopełnia całości - postać Marii Skłodowskiej-Curie jest tak autentyczna, charyzmatyczna, wielowymiarowa i pełnokrwista, że nie wyobrażam sobie nikogo innego w tej roli. Dodatkowo, pewne podobieństwo w wyglądzie sprawia, że podziwia się tę kreację z zapartym tchem.

Należy dodać, że rola jest niełatwa, wyczerpująca fizycznie, gdyż postać Marii od początku do końca jest na scenie. Wiele jest kwestii mówionych, a więc dla śpiewaka stanowi to pewnego rodzaju utrudnienie - na szczęście Artystka doskonale radzi sobie z przechodzeniem ze śpiewu (czasem w wysokiej tessiturze) do mowy, co nie jest częste i powszechne wśród śpiewaków klasycznych. Fragmenty śpiewane i mówione wzbogacone są niejednokrotnie o szept i krzyki, a więc dla wielu stanowiłoby to nie lada wyzwanie, tu brzmi niewymuszenie. Doceniam to szczególnie ze względu na specyfikę mojej pracy w Akademii Sztuk Teatralnych. Sporo jest również fragmentów w niskim rejestrze, wymagających używania rejestru piersiowego, który również nie stanowi dla Anny Mikołajczyk trudności. W partii Marii Skłodowskiej-Curie (której większość ma charakter deklamacyjny, z szarpanymi i ostrymi tematami muzycznymi), nie ma miejsca na popis wokalne, za to kompozytorka dopuszcza stosowanie nietradycyjnych technik śpiewu, w celu osiągnięcia skrajnie wysokich dźwięków i zapanowania nad melodyką i rytmiką (niektóre momenty mówione i deklamacyjne oznaczone są w partyturze *senza misura*, co nie oznacza jednak swobody rytmicznej - Wykonawczyni musiała zachować strukturę rytmiczną i dostosować do niej prozodię, nie zważając na zgodność akcentów muzycznych z akcentami słownymi). W śpiewie (technice) widać skupienie Śpiewaczki, ale nie przeszkadza ono w interpretacji wokalnej, podobnie jest w grze aktorskiej - Anna Mikołajczyk-Niewiedział panuje nad rytmami i nie daje się ponieść emocjom, których w sztuce jest niemało. Na podziw zasługuje doskonała intonacja (co nie jest proste do osiągnięcia w przypadku muzyki atonalnej, pełnej nagłych, dużych i nieoczywistych skoków interwałowych i śmiałych zwrotów melodycznych o zaskakującym kierunku, przeważających nad fragmentami kantylenowymi), a także zdrowe brzmienie głosu. Sopran Anny Mikołajczyk-Niewiedział jest

nie tylko przyjemny dla ucha, ale wyjątkowo naturalny, śmiem zaryzykować stwierdzenie, że jest to zasługa bazy technicznej, zbudowanej dzięki wieloletniemu wykonywaniu muzyki dawnej. Na pochwałę zasługuje z pewnością wyobraźnia muzyczna Doktorantki, pozwalająca na swobodne łączenie niewokalnych interwałów we frazy muzyczne (w czym pomaga nieco częste stosowanie przez kompozytorkę centrum dźwiękowego) oraz sprawiająca, że głos wybrzmiewa pełną gamą swoich możliwości, ale nie epatuje popisami wirtuozerii wokalne, na którą nie pozwalają trudności zawarte w konstrukcji frazy muzycznej (instrumentalne prowadzenie głosu).

Głos jest pełen ekspresji, i nawet bez oglądania spektaklu łatwo przychodzi wyobrażenie sobie mimiki, gestów, okoliczności scenicznych. Szeroki wachlarz możliwości dynamicznych Anny Mikołajczyk, to kolejna zaleta jej śpiewu - nie tylko od strony technicznej (wyśmienite *piano!*), ale i interpretacyjnej. Wszystkiego dopełnia znakomita dykcja - słychać, że Wykonawczyni szanuje słowo, podkreślając to wyrazistą artykulacją - wszystkie wyrazy są zrozumiałe, niezależnie od towarzyszącej im wysokości dźwięku.

W budowaniu całej roli niewątpliwie pomogła Doktorantce współpraca z kompozytorką i fakt, że rola została napisana na jej konkretny głos, przy uwzględnieniu jego barwy, skali i indywidualnych możliwości odtwórczyni, takich jak kondycja czy wyobraźnia artystyczna.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że w zarejestrowanym zapisie CD Artystka w konsekwentny sposób zrealizował założoną przez siebie koncepcję wykonawczą dzieła artystycznego, sugestywnie i czytelnie przekazując charakter kreowanej postaci.

Podsumowując część recenzji dotyczącą oceny dzieła artystycznego stwierdzam, że reprezentuje ono wysoki poziom, jego kształt muzyczny oraz sztuka wykonawcza Kandydatki nie budzą żadnych zastrzeżeń merytorycznych, a jego specyfikę i założony cel artystyczny dokumentuje w precyzyjny sposób część opisowa pracy doktorskiej.

Część opisowa

Opis dzieła artystycznego - dysertacja pt. **„Inspiracja geniuszem Marii Skłodowskiej-Curie jako podstawa dzieła operowego Elżbiety Sikory *Madame Curie*”**, dołączona do płyty, składa się ze wstępu, siedmiu rozdziałów, zakończenia i bibliografii

(wykazu cytowanego piśmiennictwa oraz wykazu przykładów nutowych i tabel). Praca zawiera również 6 aneksów.

Konstrukcja pracy jest logiczna i poprawna pod względem metodologicznym. Pod względem koncepcji opis dzieła został opracowany konsekwentnie.

We wstępie Kandydatka tłumaczy swoją inspirację postacią Marii Salomei Skłodowskiej-Curie - zarówno postacią wielkiej polskiej uczonej, jak i postacią dzieła operowego, a także krótko wprowadza w plan swojej dysertacji.

Rozdział pierwszy stanowi wprowadzenie, poświęcone właśnie postaci Madame Curie - ukazuje rys biograficzny, próbuje wyjaśnić fenomen kobiety-naukowca, odkrywcy, matki i żony, ukazuje złożoność osobowości Marii Skłodowskiej-Curie, zaznajamiając czytelnika z - czasem słabo znanymi - faktami z życia uczonej, a także przytacza przykłady dzieł artystycznych o Marii Skłodowskiej-Curie.

W rozdziale drugim Autorka na podstawie encyklopedycznych informacji oraz własnych doświadczeń zdobytych podczas obcowania z kompozytorką, przybliży nie tylko biografię i twórczość Elżbiety Sikory, ale także upodobania estetyczne oraz niekwestionowane sukcesy artystyczne. Pozwala to lepiej zrozumieć idiomatyczność jej stylu kompozytorskiego i wykorzystać tę wiedzę w prawidłowej interpretacji dzieła.

Rozdział 3. to geneza opery „Madame Curie” - dzieła operowego, będącego relatywnie nową, nieopisywaną w żadnej pracy naukowej kompozycją, stworzoną na zamówienie dla konkretnych wykonawców. Stąd logiczne wyjaśnienia Autorki odnośnie okoliczności powstania dzieła, treści oraz budowy opery wraz z prezentacją zmian zastosowanych na potrzeby inscenizacji i nagrania.

Kolejne rozdziały są próbą scharakteryzowania problemów muzycznych i wokalnych w partii Marii, które są podstawą badań Doktorantki. I tak - rozdział 4. poświęcony jest konstrukcji i treści opery (budowa, opis wydarzeń, pozostałe postaci dramatu, modyfikacja budowy), zaś rozdział 5. charakteryzuje właściwości języka muzycznego (melodykę i rytmikę). Doktorantka nie aspiruje do analizy na poziomie muzykologicznym, słusznie wychodząc z założenia, że jej celem było jak najlepsze zrozumienie dzieła z punktu widzenia wykonawcy - dlatego też przedstawia zagadnienia związane z przygotowaniem współcześnie napisanej partii operowej. W rozdziale 6. rozważa, jakie predyspozycje powinien mieć śpiewak realizujący tego rodzaju zadania artystyczne, jak ocenić stopień trudności utworu i jakie techniki wokalne należy zastosować. Zwraca uwagę na nowatorskie środki wyrazu, wymagania aktorskie względem wykonawcy, a także predyspozycje psychofizyczne.

Rozdział podzielony jest na podrozdziały, omawiające emisję głosu, narrację głosem, instrumentalne prowadzenie głosu oraz intonację. Rozdział 7. dotyczy problemów wykonawczych partii Marii, szczegółowo skupiając się na współpracy z kompozytorką, dyrygentem i reżyserem a także z innymi wykonawcami. Autorka zwraca tu uwagę na inne, pozamuzyczne aspekty, które miały duży wpływ na wykonanie i nagranie utworu. W przedstawieniu zastosowano odbiegające od tradycji ustawienie wszystkich wykonawców, włącznie z orkiestrą i dyrygentem. Jak pisze sama autorka - „Te niekonwencjonalne rozwiązania implikują wysoki profesjonalizm, wzajemne zaufanie, odpowiedzialność, szacunek - czyli cechy, o których artysta powinien pamiętać w procesie tworzenia, zwłaszcza jeśli dotyczy to pracy zbiorowej. Skomplikowany materiał muzyczny potrzebuje wyjątkowego zaangażowania, aby dzieło stało się w pełni wartościowe.”

W Zakończeniu Autorka ponownie przypomina, że imperatywem do powstania opisywanego dzieła była osobowość Marii Skłodowskiej-Curie, ale łączy to z muzyką Elżbiety Sikory („różnorodne frazy muzyczne, czasem długi, liryczne, skomplikowane i rozbudowane, a chwilę później poszarpane, wybuchowe i dramatyczne, idealnie pasują do nietuzinkowej osobowości Marii”). Doktorantka trafnie podsumowuje, że punktem wyjścia do działań wokalnych w muzyce współczesnej jest niezastąpiona technika śpiewu *bel canto*, wzbogacona (nie ubogacona!) o takie środki jak aktorstwo, słowa, szept, krzyk, pisk i inne niewerbalne dźwięki, wynikające z indywidualnych możliwości śpiewaka. A zatem ma nadzieję - a wraz z nią i ja - że po części w jej pracy znajdzie się odpowiedź na pytanie, na jakie elementy wykształcenia należy zwrócić uwagę, przy decyzji o wykonawstwie współczesnych gatunków muzyki.

Tu miałabym jedynie małą uwagę formalną - w zakończeniu pojawia się zdanie „Głos ludzki, najciekawszy i najbardziej tajemniczy instrument, dostarcza nieustającej fascynacji...” (głos jako instrument wspomniany jest już wcześniej, w Rozdziale 6. mówiącym o specyfice prowadzenia głosu w partii Marii). Otóż - GŁOS NIE JEST INSTRUMENTEM! Głos jest dźwiękiem instrumentu, a instrumentem jest całe ciało. Oczywiście, na czele z aparatem oddechowym, narządem mowy, ale także z całym zestawem rezonatorów - a więc praktycznie - cały człowiek jest instrumentem, a jego produktem jest dźwięk - głos ludzki. Tak powielane cytaty sprawiają, że błędne zdanie staje się powtarzanym frazesem, przyjmowanym jako mądrość. Apeluję więc ponownie, aby nie używać skojarzenia „głos = instrument”.

Bibliografia nie jest obszerna (kilka pozycji książkowych, encyklopedii i słowników oraz artykułów naukowych) - są to materiały z różnych grup, które można było rozdzielić na bibliografię właściwą, materiały źródłowe - encyklopedie i słowniki, materiały nutowe i artykuły, tak jak oddzielone zostały źródła internetowe, nazywane coraz częściej mało udanym nowotworem językowym - „Netografia”.

W aneksach znajduje się m.in. wykaz przykładów nutowych i tabel, a także osiem recenzji opery, które wiele mówią zarówno o całym dziele, jak i o śpiewie Anny Mikołajczyk-Niewiedział.

Ekspresyjne zdjęcia z prób do spektaklu, udostępnione przez Operę Bałtycką, stanowią doskonale uzupełnienie opisu dzieła artystycznego, choć na mnie największe wrażenie wywarło nagranie DVD (niestety, z powodu obowiązków zawodowych w innym mieście nie mogłam zobaczyć opery na żywo - w czasie Festiwalu *Wratislavia cantans* w Narodowym Forum Muzyki we Wrocławiu, czego bardzo żałuję).

Całość pracy napisana jest poprawnym językiem - w opisie dzieła artystycznego nie ma błędów ani literówek, praca skonstruowana jest logicznie, a rozdziały ułożone w sensownej kolejności. Dość wysoko oceniam technikę pisania oraz trafność wypowiedzi. Temat zgłębniony jest dokładnie i wyczerpująco, a subiektywne podejście do niego (jak to zwykle bywa w przypadku opisu swojej roli, do której zazwyczaj ma się osobisty stosunek), nie burzy naukowego charakteru dysertacji.

Stwierdzam, że praca spełnia pod każdym względem wymagania formalne dotyczące konstruowania pisemnych prac naukowych.

Podsumowując ocenę dzieła artystycznego stwierdzam, że kształt muzyczny dzieła oraz sztuka wykonawcza Kandydatki stoją na najwyższym poziomie artystycznym, i w żadnym wypadku nie budzą zastrzeżeń merytorycznych, zaś część opisowa pracy doktorskiej w sposób wyczerpujący dokumentuje jego specyfikę i założony cel artystyczny.

Konkluzja

Praca doktorska mgr Anny Mikołajczyk-Niewiedział – zarówno zaprezentowane dzieło artystyczne, jak i jego opis - stanowi ciekawy, w pełni oryginalny materiał, który oceniam bardzo pozytywnie.

Dzieło prezentuje wysoki poziom artystyczny, a opis dzieła udowadnia rozległą wiedzę teoretyczną Doktorantki. Praca doktorska wnosi wiele interesujących i wcześniej niepublikowanych treści w rozwój reprezentowanej dyscypliny artystycznej, jak i całej dziedziny sztuk muzycznych.

Tym samym, niniejszym stwierdzam, że praca doktorska Pani mgr **Anny Mikołajczyk-Niewiedział** spełnia wymagania ustawy.

Stawiam wniosek o jej przyjęcie.

dr hab. Izabela Jeżowska prof. AST

Izabela Jeżowska